

СУДОУСТРІЙ. ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА



Назаров Іван Володимирович,
доктор юридичних наук, професор кафедри
організації судових та правоохоронних органів,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків,
e-mail: nazarov_ivan@ukr.net
ORCID 0000-0002-2998-4483

doi: 10.21564/2414–990x.134.76912
УДК 347.97/.99(410):061.1ЄС

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СУЧАСНА СТРУКТУРА СУДОВОЇ СИСТЕМИ НІМЕЧЧИНИ

Аналізується історія розвитку та формування сучасної структури судової системи Федеративної Республіки Німеччини, чинники, що вплинули на види спеціалізації судів Німеччини, порядок взаємодії судів з іншими державними органами. Звертається увага на механізми приведення судової системи Німеччини у відповідність до єдиних європейських стандартів і можливість застосування позитивного досвіду цієї країни у ході судової реформи в Україні.

Ключові слова: судова влада; судова система; судова реформа; суд; статус суддів; судова система Німеччини.

Назаров І. В., доктор юридических наук, професор кафедри організації судових та правоохоронних органів, Національний юридический університет імені Ярослава Мудрого, Україна, г. Харків.

e-mail: nazarov_ivan@ukr.net ; ORCID 0000-0002-2998-4483

Историческое развитие и современная структура судебной системы Германии

Анализируются история развития и формирования современной структуры судебной системы Федеративной Республики Германии, факторы, повлиявшие на виды специализации судов Германии, порядок взаимодействия судов с иными государственными органами. Обращается внимание на механизмы приведения судебной системы Германии в соответствие к единым

европейским стандартам и возможность применения позитивного опыта этой страны в процессе судебной реформы в Украине.

Ключевые слова: судебная власть; судебная система; судебная реформа; суд; статус судей; судебная система Германии.

Постановка проблеми. Досвід Німеччини для України є повчальним, оскільки ця країна має складну структуру судової системи із великою кількістю спеціалізованих юрисдикцій та різною кількістю рівнів у спеціалізаціях. Певний час Україна мала чотирирівневу структуру судової системи та, фактично, чотири судові інстанції. На історичному досвіді ми пересвідчимось, чому для Німеччини така структура була потрібна, а в Україні її ефективна робота майже неможлива.

Ступінь розробленості теми. Структура судової системи Німеччини та інших європейських країн, історичні етапи їх формування розглядалися у роботах таких вчених, як Т. В. Апарова, А. С. Безнасюк, Г. Т. Єрмошин, Н. А. Колоколов, І. Є. Марочкін, С. Г. Павліков, І. Л. Петрухін, С. В. Прилуцький, В. А. Ржевський, Х. У. Рустамов, В. В. Сердюк, Н. В. Сібільова, В. А. Туманов, В. І. Шишкін, М. В. Ярова та ін. Але поза їх увагою залишились причини формування сучасної структури судової системи Німеччини, не проводився й аналіз того, як історичний шлях розвитку цієї держави формував види та компетенцію судів.

Виклад основного матеріалу. Федеративна Республіка Німеччина належить до тих країн, досвід судоустрою яких запозичувався іншими державами. Нагадаємо, що Німеччина – країна з романо-германської правової сім'ї, яка виникла в результаті еволюції римського права й охоплює більшість країн континентальної Європи. За специфічними ознаками усередині цієї правової сім'ї можна виділити дві групи: романську і германську.

Незважаючи на те, що римське право дуже вплинуло на становлення правових систем всіх європейських країн, у Німеччині його вплив був значнішим, ніж у Франції й Англії. Священна Римська імперія німецьких націй, ще не одержавши такого статусу, веде відлік від 843 р. (імперією Німецьке королівство стане в 962 р.). Періоди величезного впливу чергувалися із занепадом, поступово на її території було утворено близько 300 незалежних держав, князівств та вільних міст [1, с. 766]. На територіях Німецької імперії імператор мав певні судові прерогативи. Зокрема, він головував у Верховному суді, що розглядав справи у першій інстанції й як остання апеляційна інстанція. У спорах між васалами імператор здійснював функції суду останньої інстанції.

Слід підкреслити, що феодалне право Німеччини більше сприяло васалові [2, с. 41]. Це пояснюється істотним послабленням центральної імперської влади до XV ст. Центральна влада через низку причин не змогла згуртувати навколо себе феодалних баронів, у силу чого стала збільшуватися самостійність німецьких князівств. Роздробленість політичної влади перешкодила становленню й консолідації загальнонімецького приватного права, а також становленню загальнонімецької судової системи [3, с. 138–147]. Слабкість централізованої

політичної влади пояснювала й слабкість імперського суду, відсутність централізованої судової системи. Імперський суд мав досить вузьку компетенцію, не мав певного місця розташування й постійного складу суддів. Судова практика мала лише регіональне значення, у межах окремих німецьких держав. Кожен німецький князь бажав володіти у своїй державі монополією на правосуддя [4, с. 46].

Відомий учений і політик ХІХ ст. професор Берлінського університету Рудольф Гнейст зазначав, що судова влада Німеччини середніх століть не справлялася повною мірою із завданнями, які на неї покладали, через те, що судоустрій не був улаштований таким чином, щоб забезпечити можливість вирішити всі виникаючі конфлікти в суді й суди дуже часто відсилали прохачів до примітивної системи самопомоги [5, с. 69]. При цьому під системою самопомоги розумівся дозвіл кожному учасникові спору узятися до зброї, щоб таким шляхом знищити несправедливість. Крім того, відсутність діяльної судової влади над правлячим дворянством давала їм широку автономію, чим вони й користувалися. Таке становище призводило до логічного висновку про необхідність централізації судової системи й розширення її компетенції. У результаті були засновані верховні суди у сфері цивільної й кримінальної юрисдикції з бажанням поширити їхню компетенцію на територію всієї імперії. Однак не всі німецькі держави це сприйняли. Так, Австрія усунулася від імперського суду із самого початку, а Прусія з ХVІІІ ст. Відповідно Верховний цивільний суд продовжував існувати й розглядати спори відносно урядів більш дрібних країн імперії. У рамках кримінальної юстиції також був створений аналогічний вищий суд з компетенцією щодо всіх суб'єктів імперії у вигляді Імперської придворної ради (аналог англійської Королівської лави) як кримінальний суд над васалами імперії, главою й суддею якого став сам король. Але зі зменшенням влади короля зменшилася й компетенція Придворної ради з обмеженням її дії, як і у випадку з Верховним цивільним судом [5, с. 71].

Імперські суди були верховною інстанцією в юридичних, фінансових і поліцейських питаннях, щоб необмежене міське правління на місцях не призводило до зловживань [5, с. 95]. Однак реалії були такі, що держава визнавала правові домагання підданих, визначала суди, компетентні їх розглядати, форму розгляду, але, по суті, була безсила їх виконати. Деякою мірою судові функції імперії були зв'язані по руках правилом, відповідно до якого імперські судові вироки щодо васалів можуть бути звернені до виконання тільки через уряд країни, а стосовно членів уряду країн імперії – тільки директорами або начальницькими князями округу. Тому на місцях у міру ослаблення імперських судів на їх зразок створюються нові верховні апеляційні суди, верховні придворні суди або верховні трибунали, при комплектуванні яких відбувся перехід від шеффенського устрою до постійних посадових місць і колегій. Як перша інстанція продовжують працювати місцеві й вотчинні суди. Проте, незважаючи на труднощі, пов'язані з великою кількістю судів і відсутністю чітко працюючої судової системи в цілому, на думку Рудольфа Гнейста, у ті

часи німецькі суди здійснювали захист своїх підданих краще, ніж англійські або французькі [5, с. 110].

У 1866 р., після війни між Прусією й Австрією, була створена Конфедерація Північної Німеччини, що була дійсною федеративною державою, що спричинило подальшу уніфікацію права, у тому числі й у сфері судоустрою. Було встановлене підпорядкування державних органів принципу законності, для забезпечення дотримання якого уведена адміністративна юстиція.

У 1877 р. було прийнято Установлення судових законів для Німецької імперії, чим визначалися загальні правила формування й діяльності судів ординарної юстиції, для розгляду всіх цивільних й кримінальних справ, які не підпадали під юрисдикцію адміністративних або особливих судів на всій території Імперії, та давався дозвіл союзним державам створювати особливі суди [6, с. 1-2]. До особливих судів могли бути віднесені митні суди, общинні, ремісничі, а також суди для розгляду спорів у сфері привілеїв, обтяжень, розділів і консолідацій, загальних володінь, поміщицько-селянських розглядів та ін. (§ 14 Установлень). Суди були визначені як незалежні, державні носії судової влади. Судову систему становили ординарні суди й особливі (спеціалізовані). До ординарних судів були віднесені дільничні суди й ландгеріхти, обер-ландгеріхти й імперський суд.

Дільничні суди могли складатися як з одного судді, так і з декількох і розглядали віднесені до їхньої компетенції цивільні справи по суті. Для розгляду кримінальних справ при дільничних судах створювалися шеффенгеріхти – колегіальний склад суду із суддів дільничного суду й двох шеффенів.

Лангеріхти також були судами першої інстанції, однак більшими, мали внутрішній структурний поділ на цивільну й кримінальну камери (при необхідності – камеру для торговельних справ) і були компетентні розглядати більш складні цивільні й кримінальні справи, а також апеляції на рішення дільничних судів. Для розгляду деяких категорій кримінальних справ при лангеріхтах міг утворюватися суд присяжних, що складався з трьох суддів і дванадцяти присяжних.

Оберлангеріхти були наступним рівнем судової системи й мали компетенцію розглядати апеляції на рішення лангеріхтів або ревізії рішень дільничних судів з цивільних і кримінальних справ.

У свою чергу Імперський суд здійснював перегляд остаточних судових рішень оберлангеріхтів у порядку ревізії, а також розглядав скарги на їхні рішення у цивільних справах; розглядав деякі кримінальні справи як перша й остання інстанція, здійснював перегляд вироків у кримінальних справах у порядку ревізії.

Пройшовши через Першу й Другу світові війни, ФРН, провівши відповідні реформи, відновила «романо-германську» спадщину [2, с. 50–57]. Було переосмислено роль та функцію судової системи, а також сутність права. Німецькі юристи повоєнного періоду писали, що нацистський режим використовував судову систему у своїх злочинних цілях за допомогою ідеї

позитивізму [7, с. 1807]. Континентальна європейська традиція, що розглядала суддів як повністю підпорядкованих закону, була змінена під впливом доведеної несправедливості, яку встановили суди нацистської Німеччини [8, с. 276]. Тому вищі суди ФРН після війни проголосили закони, прийняті за нацистського режиму, нікчемними, бо вони явно суперечили основоположним принципам справедливості.

У наші часи у Німеччині достатнім чином сформульований понятійний апарат у сфері судової влади, особливість якого полягає у досить широких (загальних) формулюваннях. Судова влада розглядається як основне поняття, що охоплює супутні, такі як судовоговіріння, судова система, суддівський корпус, здійснення права. Судова система визначається як центральна ланка єдиної системи спільного функціонування як судів, так і пов'язаних із ними інших державних органів, які здійснюють попередню діяльність і приймають остаточні рішення, необхідні для реалізації закону у випадках установавання правових фактів порушення прав і обов'язків учасників правового обороту [9, с. 206].

Таке формулювання свідчить про те, що суди не лише утворюють власну судову систему, але й разом з іншими взаємозалежними органами – єдину правоохоронну систему. В українській правовій доктрині така позиція нині не вітається, у німецькій юридичній літературі це домінуючий підхід [9, с. 207]. Можна припустити, що така точка зору домінує через розуміння складності процесу судового захисту. У тому розумінні, що функціонування суду як хорошого годинникового механізму залежить не тільки від судді, що розглядає справу, але й від інших осіб. До них належать не лише особи, що діють при судах (судді, прокурори, допоміжні й канцелярські працівники), але й особи, які діють в оточенні суду і які забезпечують надання правових консультацій, виконання судових рішень, службовий нагляд, юстиційне управління тощо. Саме через розуміння загальних завдань, виконуваних всіма зазначеними особами, значимості діяльності кожного з них для забезпечення судового захисту громадянина й відбувається об'єднання судових органів з іншими державними й недержавними органами й установами в єдину, більш загальну систему (ніж судова) – систему правоохорони.

На відміну від більшості інших країн, у Німеччині є п'ять різних галузей юрисдикції, які діють зовсім незалежно одна від одної. До них належать: 1) загальні суди (що здійснюють цивільну й кримінальну юрисдикції); 2) адміністративні суди; 3) суди у трудових спорах; 4) фінансові суди; 5) соціальні суди.

Кожна галузь судової системи очолюється своїм Федеральним судом як вищою інстанцією з конкретної юрисдикції. Крім того, діє Федеральний Конституційний суд, що виносить рішення з конституційних питань і дії законів, прийнятих парламентом. Вищі суди Німеччини перебувають не в столиці країни, а в інших містах, де вони історично розташовуються. Прокуратура перебуває при судах, але вона не централізована й не має прямого підпорядкування центру. Організаційно вона пов'язана з органами управління юстицією, звичайно це

міністерства юстиції федерації або земель залежно від виду суду – федеральний суд або суд земель.

Девід П. Конрадт, аналізуючи таку структуру судової системи, охарактеризував її як децентралізовану, але не розділену, як у США, на федеральну судову систему й судові системи суб'єктів федерації [10, с. 242]. Мехендра П. Сінгх так само підкреслив специфіку судової системи Німеччини порівняно з іншими федеративними державами, для яких характерний поділ судів на суди федеральні й суди суб'єктів федерації. Судова система єдина, але регулюється як федеральним законодавством, так і законодавством земель. Вищі суди, що очолюють кожную юрисдикцію, фінансуються, управляються й забезпечуються кадрами федерацією, а інші суди – суб'єктами федерації [11, с. 183].

Правове регулювання судоустрою Німеччини має певну специфіку. Як відомо, Німеччина – це федеративна держава. Відповідно суб'єкти федерації – землі мають певну автономію, у тому числі й при створенні та правовому регулюванні діяльності більшості правоохоронних органів. Наприклад, законодавством земель регулюється діяльність органів юстиції, поліції, юридична освіта. На федеральному рівні принципово відсутні спеціальні закони про прокуратуру, міністерство внутрішніх справ, поліції, оскільки ці органи не є централізованими. Водночас питання відносно судоустрою, судочинства й статусу суддів регулюються саме федеральним законодавством, що підкреслює наявність принципу централізації судової системи Німеччини й підтримку більшості елементів принципу єдності, незважаючи на федеративність країни. Але, попри сильну тенденцію до централізації, децентралізація системи залишається значною.

Так, наприклад, федеральний Закон «Про загальні суди» [12] наділяє уряди земель, суб'єктів федерації, повноваженнями у сфері регулювання компетенції й порядку здійснення діяльності місцевих, регіональних і вищих регіональних судів. Зокрема, законами земель може визначатися а) порядок проведення виборів суддів до складу президії загальних судів (ч. 3 ст. 21У Закону Німеччини «Про загальні суди»); б) юрисдикція місцевих судів, що діють на території одного регіонального суду (їхня компетенція розподіляється з таким розрахунком, щоб навантаження на одного суддю у всіх місцевих судах були приблизно однакові – ст. 22С Закону Німеччини «Про загальні суди»); в) місцевий суд, що розглядатиме всі (або певну частину) сімейні спори на території юрисдикції вищестоящего регіонального суду, якщо це сприятиме забезпеченню єдності судової практики, концентрації матеріалів для прискорення їхнього розгляду (ст. 23С Закону Німеччини «Про загальні суди»).

Урядам земель надане також право відповідним актом змінювати юрисдикцію судів і деякі справи, підсудні регіональним у першій інстанції, передавати на розгляд по суті місцевим судам або іншим регіональним судам. Зокрема, йдеться про розгляд кримінальних справ. Відповідно до Закону «Про загальні суди» (статті 74, 74А) справи про найбільш тяжкі кримінальні злочини слухаються по суті регіональними загальними судами і сам закон

дає перелік цих злочинів. Але далі, у ст. 74D говориться, що розгляд деяких з перерахованих видів злочинів з одного регіонального суду може бути переданий для розгляду по суті певному місцевому суду або іншому регіональному суду урядом землі. У цьому разі йдеться не про одну конкретну кримінальну справу, а про вид кримінальних справ, які можуть бути передані на розгляд іншого суду з міркувань забезпечення однакового навантаження на суддівський корпус і забезпечення зниження строків і витрат на розгляд таких справ.

Незважаючи на те, що судова система Німеччини поділяється на п'ять різних, але рівнозначних судових галузей, усі вони утворюють єдину судову владу в масштабах федерації і єдність правосуддя забезпечується Спільним сенатом вищих федеральних судів як юрисдикційним органом федерації. Компетенція, склад і судочинство Спільного сенату регулюються Законом про забезпечення єдності правосуддя вищими федеральними судами. Спільний сенат приймає рішення, якщо один із вищих федеральних судів ухиляється під час правосуддя від рішення іншого вищого федерального суду або рішення Спільного сенату. До складу Спільного сенату входять Президенти вищих федеральних судів, головуєчі судді сенатів відповідних вищих федеральних судів та ще по одному судді з цих сенатів. Його висновки у справі є обов'язковими.

Можна говорити й про інші суди в Німеччині, не названі й прямо не зазначені в Конституції країни, так звані квазісудові органи або факультативні загальні суди. Так, Основний Закон країни (ст. 95) наділяє федерацію правом створювати Федеральний патентний суд, федеральні військові суди, федеральні суди для рішень по дисциплінарних провадженнях.

Більшість реформ судових органів Німеччини вже багато років спрямовані на досягнення, а тепер уже зміцнення й підтримку високого авторитету суду в соціальній структурі німецького суспільства. Специфіка ставлення до суду визначається, насамперед, досить точним дотриманням законів суб'єктами публічних і приватноправових відносин, що передбачає безпроблемне реагування на порушення законів і підвищує роль судового (правового) втручання в соціальні, політичні, економічні відносини.

Висновки. За багаторічну історію становлення судової влади й організації судового устрою країни громадськість і наука дійшли висновку, що вкрай важливі ефективні соціальний і внутрішній правовий контроль за діяльністю судових органів. Незалежність суду й розширення його повноважень є необхідними, але недостатніми умовами його діяльності. Не забезпечена соціальним контролем незалежність суду в сучасних умовах настільки ж шкідлива, як і самодержавна монархія. Такий соціальний контроль має чіткі процедурні обмеження, але, проте, може здійснюватися партіями, ЗМІ, адвокатурами, прокуратурою саме як інститутами й суб'єктами громадського життя, а не учасниками судового процесу.

Саме тому безпосередньо в Законі Німеччини «Про суддів» [13], у ч. 1 ст. 26 говориться, що суддя піднаглядний, але без обмеження своєї незалежності. Тут

нагляд розуміється як можливість об'єктивного зауваження про неналежне виконання суддею своїх обов'язків або оцінки дії судді як протиправного, попередження судді й заклик його до почуття обов'язку (ч. 2 ст. 26 Закону «Про суддів»). І зауваження, і попередження є заходами саме нагляду, а не дисциплінарними заходами, оскільки не передбачають провини судді. Більшою мірою нагляд поширюється на вторинну, не основну діяльність суддів, не пов'язану зі здійсненням правосуддя. Йдеться про управлінську діяльність судді або про наявність таких фактів, як затягування розгляду справи.

Список літератури:

1. Gartin T. Parity and the litigation of private property rights in the United States and Germany: evidence in support of chemerinsky's litigant choice principle / T. Gartin // Northern Illinois University Law Review. – 1994-1995. – Vol. 15. – № 3. – P. 747–781.
2. Леже Раймон. Великие правовые системы современности: сравнительно-правовой подход / Раймон Леже ; пер. с фр. А. В. Грядов. – Москва : Волтерс Клувер, 2009. – 584 с.
3. Zweigert K. Introduction to Comparative Law / K. Zweigert, H. Kötz. – 2nd ed. – Oxford : Clarendon Press, 1992. – 752 p.
4. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози ; пер. с фр. В. А. Туманов. – Москва : Междунар. отношения, 1999. – 400 с.
5. Гнейст Р. Правовое государство и административные суды Германии / Р. Гнейст ; пер. О. С. Фустова ; под ред. М. И. Свешникова. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Санкт Петербург : Тип. В. Безобразова и Комп., 1896. – 371 с.
6. Учреждение судебных установлений для Германской империи с законом о введении его в действие / пер. Ив. Соболева. – Санкт Петербург : Тип. А. Траншеля, 1878. – 42 с.
7. Dubber M. Judicial positivism and Hitler's injustice / M. Dubber // Columbia Law Review. – 1993. – № 93. – P. 1807–1831.
8. Caldwell P. Legal positivism and Weimar democracy / P. Caldwell // American journal of jurisprudence. – 1994. – № 39. – P. 273–302.
9. Жалинский А. Введение в немецкое право / А. Жалинский, А. Рёрихт. – Москва: Спарк, 2001. – 744 с.
10. David P. Conrard. The German polity / P. Conrard David. – 9-th edition. – New York : East Carolina University, 2009. – 368 p.
11. Mahendra P. Singh. German administrative law in common law perspective / Mahendra P. Singh. – 2 ed. – Berlin : Springer, 2001. – 387 p.
12. Courts constitution Act of German 12.09.1950 in the version published on 09.05.1975, as most recently amended from 17.12.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/n-lex/exec.html>.
13. Judiciary Act of German in the version of the promulgation of 19.04.1972, as last amended of 05.02.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/n-lex/exec.html>.

References:

1. Gartin, T. (1994-1995). Parity and the litigation of private property rights in the United States and Germany: evidence in support of chemerinsky's litigant choice principle. Northern Illinois University Law Review. Vol. 15, 3, 747–781.
2. Lezhe, Rajmon. (2009). Velikie pravovye sistemy sovremennosti: sravnitel'no-pravovoj podhod [Great modern legal system: a comparative legal approach]. Moscow: Volters Kluver [in Russian].
3. Zweigert, K., Kötz, H. (1992). Introduction to Comparative Law. Oxford: Clarendon Press.
4. David, R., Zhoffre-Spinozi, K. (1999). Osnovnye pravovye sistemy sovremennosti [The main legal systems of the present]. Moscow: Mezhdunar. otnosheniya [in Russian].

5. Gnejst, R. (1896). *Pravovoe gosudarstvo i administrativnye sudy Germanii* [The rule of law and administrative courts in Germany]. Sankt Peterburg: Tip. V. Bezobrazova i Komp. [in Russian].
6. *Uchrezhdenie sudebnyh ustanovlenij dlja Germanskoj imperii s zakonom o vvedenii ego v dejstvie*. Sankt Peterburg. (1878). Tip. A. Transhelja [in Russian].
7. Dubber, M. (1993). Judicial positivism and Hitler's injustice. *Columbia Law Review*, 93, 1807–1831.
8. Caldwell, P. (1994). Legal positivism and Weimar democracy. *American journal of jurisprudence*, 39, 273–302.
9. Zhalinskij, A., Rjoriht, A. (2001). *Vvedenie v nemeckoe pravo* [Introduction to German law]. Moscow: Spark [in Russian].
10. David, P. Conradt. (2009). *The German polity*. New York: East Carolina University.
11. Mahendra, P. Singh. (2001). *German administrative law in common law perspective*. Berlin: Springer.
12. Courts constitution Act of German 12.09.1950 in the version published on 09.05.1975, as most recently amended from 17.12.2008. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/n-lex/exec.html>.
13. Judiciary Act of German in the version of the promulgation of 19.04.1972, as last amended of 05.02.2009. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/n-lex/exec.html>.

Nazarov I. V., Doctor of Legal Sciences, Full Professor of Department of Organization of Judicial and Law-Enforcement Bodies Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: nazarov_ivan@ukr.net ; ORCID 0000-0002-2998-4483

Historical development and modern structure of judicial system of Germany

In article are analyzed the history of development and formation of modern structure of judicial system of Federal Republic Germany, the factors which have affected kinds of specialisation of courts of Germany, an order of interaction of courts with other state bodies. The historical stages of development in German law and their influence on the formation of the judicial system and the types of ships on Our projects today. Paid the attention to mechanisms of reduction of judicial system of Germany in conformity to uniform European standards and possibility of application of positive experience of the country during judicial reform in Ukraine.

Keywords: the judicial power; judicial system; judicial reform; court; the status of judges; judicial system of Germany.

Надійшла до редколегії 01.09.2016 р.